

अग्निजसंपत्ती

INDO → 33% MM मध्ये आहे.

MM → 19% अग्निज संपत्ती

⊗ लोह + मॅंगनीज → फेरोमॅंगनीज

⊕ वाडनामिभंगोचा → लोह

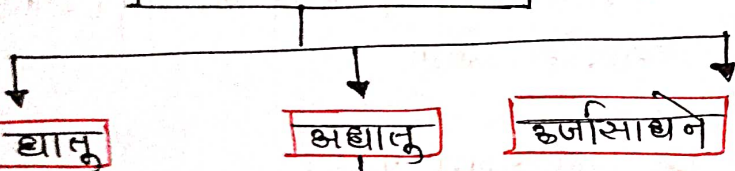
⊕ नासिभंगोचा → मॅंगनेज

⊕ कोगसासीरत्न → बॉक्साईट

⊕ गचकनार → डोलोमाईट

⊕ अग चायना चुन → चुनखडक

अग्निजांचे वर्गीकरण

धातू

- १) लोह
- २) मॅंगनीज
- ३) सोने
- ४) चांदी
- ५) टंगस्टन
- ६) निकेल
- ७) बॉक्साईट
- ८) कॉपर
- ९) जस्त
- १०) गिसे
- ११) फ्रेमाइट
- १२) पायराइट

अधातू

- १) सीठ
- २) डोलोमाईट
- ३) अभ्रक
- ४) जिप्सम
- ५) ग्रॅनोफेल्स
- ६) लाउमस्टोन
- ७) डायमांड

छजसाद्यने

३) धातू

⊕ लोहअग्निज

- उद्योगांच्या कणा

- भार्केशियन खडकान आढळते.

- IND → साठा = 1346 कोटी टन
↳ MM 20%

- जगात → 1st → रशिया

4th → भारत

⊕ 4 स्वरूपात आढळते (MMLS)

M	H	L	S
---	---	---	---

मॅंगनेटाईट	हेमेटाईट	लिमोनाईट	सिडेराईट
(72%)	(70%)	(60%)	(48%)
काळा	लालसर	पिवळसर	फिकट पिवळा

① मॅंगनेटाईट :-

- रंग = काळा
- छारवाड व कडप्पा खडकप्रणाली
- अग्निजन्य व रूपांतरित खडक
- कर्नाटक, आंध्रप्रदेश, तामिळनाडू

② हेमेटाईट :-

- या अग्निजास oxide of iron असेही म्हणतात.
- छारवाड खडकप्रणाली
- रंग - लाल
- भारतात सर्वात जास्त सोढे
- झारखंड, ओडिशा, छत्तीसगड, MP, कर्नाटक, गोवा, महाराष्ट्र

③ लिमोनाईट

- रंग - पिवळसर
- हायड्रेटेड लोह बॉक्साईड
- स्तरित खडकान आढळते
- उत्तरप्रदेश, उत्तराखंड, हिमाचल प्रदेश

④ सिंडेराईट

- लोहाचे सगळ्यांत जास्त शुद्ध
- स्तरित खडक
- भारतात - १.५

- ओडिशा, छत्तीसगड, कर्नाटक,
(59.64)%, (14.11)%, (12.76)%,
झारखंड
(10.93) %.

- आंध्र प्रदेश
गोवा
महाराष्ट्र
मध्य प्रदेश
राजस्थान

2.56 % वाटा

⊕ मॅंगनीज / मॅंगनीज / मॅंगनेज

- शेवटी काळा रंग
- लोहपोलाद १
- ९५ % उत्पादन
- जगात → द. अफ्रिका
भारत < कर्नाटक
महाराष्ट्र
- आढळ - mp, mn, ओडिशा, कर्नाटक,
आंध्र प्रदेश
- भारतातील स्तरित व रुपांतरित
गोंडाईट व कोडोराईट साला
तसेच हारवाड खडकात शुद्ध
मॅंगनीज सापडले.

नासिभंगोच्या

- नागपुर → कन्हान क्षेपेय मदी खोरे जमलेक, येथील Indian Aluminium company
शुगळडोह, सावेनेर
मिंबुडुर्ग → कणकवली (फोंडाघाट)
वेगुली, सावंतवाडी
मंडाश → लुमसर (डोंगरी बुर्जुगी & गीता
सांगवी)
गोंदिया →
चंद्रपुर →

⊕ कर्नाटक - सिमोगा, इत्तर कन्नड,
बेल्गावी, चित्रदुर्ग

⊕ Ap → विजयनगर विगाखापट्टणम
शुंदर

⊕ ओडिशा → चुन्नरगड, कलहेडी,
कोरापूर, संखलपुर

⊕ MP → बालाहाट आणि चिंधवाडा

⊕ आर्थिक पाहणी अहवालानुसार
आक्केवारी पहा.

⊕ बॉक्साईट :- मांडी, उपकरणे, जेव्हा
विमान, विमान

- अॅल्युमिनियम तयार होते - ८०% वापर
- १० % → लोहपोलाद & मिमेंट
- जांभा खडकात आढळ.

को → कोल्हापुर

रा → रायगड

सा → सातारा

सी → सिंधुदुर्ग

रत्न → रत्नागिरी

- ठाणे, पालघर, मु. उपनगर

- अॅल्युमिनीयमयुक्त खडक ज्यामध्ये
हायड्रेटेड अॅल्युमिनीयम बॉक्साईड व
मुख्य घटक भार्यन बॉक्साईड
व मिर्चीका आढळतात.

- कोल्हापुर जि. बॉक्साईट सेलगाव
या ठिकाणी बालुनिर्मितीसाठी

- आशिया खंडातील स-मोठा
अॅल्युमिनीयम प्रकल्प → नाल्को (1981)

- कोल्हापुर जि. सर्वात जास्त मोठे व उत्पादन होते.
- राधानगर, जाडुवाडी व चंदगढ या ता. सर्वात जास्त मोठे.
- पन्हाळा, शिरोळागड, रंगेवाडी, उदगीरी, हानगरवाडी, कासारवाडी, भोगलगाड, मोंगवेट.

❖ चंद्रपुर → रायगड → मुंड, रोहा महाड, स्त्रीवर्धन, शान भाढळगाण्या बनिजास

❖ सातारा → कृष्णा, कोयना, नव्यांचा मुखाकडील भाग, (महाबळेश्वर)

❖ सांगली → शिरोळा ता. पश्चिम भाग

❖ सिंधुदुर्ग → खांबोली ब्राह्मण परिसर

❖ रत्नागिरी → दापोली व मंडनगड

- साठे**
१. मोडिशा
 २. AP
 ३. BJ
 ४. झारखंड
 ५. MH

- उत्पादन**
१. मोडिशा
 २. AP
 ३. झारखंड

❖ आर्थिक पाहणी महत्वाचे २०२२-२३

डोलोमाइट :-

- चुनखडकात ४५% पेक्षा जास्त मॅग्नेशियम
- M साठा → १%
- व्यापार → १०% लोहपोलाद २०% खनिजमिती

ग → गडचिरोली

च → चंद्रपुर

क

ना → नागपुर

र → रत्नागिरी

❖ चुनखडक :-

अ → अहमदनगर

ग → गडचिरोली

च → चंद्रपुर

थ → शिवतमाळ

ना → नागपुर

धु → धुळे, हारगणिव (उस्मानाबाद)

न → नंदुरबार

❖ भारत :-

- देशाच्या बहुतांश भागात डोलोमाइट हा भटाला

- INB - ४४% साठा

५४ राज्यात.

१. महाराष्ट्र - २१%

२. AP - १६%

३. ३६ गड - ११%

४. मोडिशा - १०%

५. कर्नाटक - ४%

६. राजस्थान - ४%

७. गुजरात - ६%

८. MH - ५% (३%)

- इर्वरित 12% सोठे अरुणाचल प्रदेश,
झारखंड, हरियाणा, सिक्कीम,
तामिलनाडु, तेलंगणा, UP, WB

- सरकारच्या 30 Feb. 2015 च्या
अधिसूचनेने डोलोमार्श्ट या अग्निजाला
Primary mineral या दर्जा
दिलेला आहे.

* वापर :-

- ① लोह. सिमेंट
- ② खत निर्मिती
- ③ काच निर्मिती
- ④ रंग
- ⑤ रसायने

चुनखडक :-

- LMH = 9% साठा
चोपेकी 2% उत्पादन
- LMH → 4000 टन. ल. टन साठा
असुन 2900 टन साठा एकट्या
यवतमाळ जि.
- चुनखडक प्रामुख्याने विंध्ययन
खडकात आढळते.
- 2020-21 नुसार चुनखडक
उत्पादन 1,45 कोटी टन

* वापर :-

- ① सिमेंट, लोहखनिज शुद्ध
- ② चुनखडी उत्पादनापेकी 9-10% सिमेंट,
10% - लोहपोन्नाह
4% - रसायन, खत, फेरोमॅंगनीज

आढळ

- ① हा - अहमदनगर
- ग - गडचिरोली
- च - नंदेडपूर
- य - यवतमाळ
- ना - नागपूर
- धु -
- न -

② साठा

- कर्नाटक - 27%
- झांझप्रदेश - 12%
- राजस्थान - 12%
- गुजरात - 10%
- मेघालय - 9%
- LMH - 9%
- तेलंगणा - 8%
- 36 गढ - 5%
- MP - 5%

उत्पादनात → RJ - 20%

MP - 13%

AP - 12%

36 गढ - 12%

कर्नाटक - 20%

तामिलनाडु, तेलंगणा - 7%

LMH - 6

LMH - तील इतर खनिजे

③ एंगस्टन :-

- विद्युत बलमधे वापर
- नागपुरमधे खोखाना, कुही, आरगाव,
- बुद्धात उपयोग

④ जस्त :-

बॅटरी, वायू, नैरेडण, रसायन,
इह्योग, गॉमिनीस्टोन